

УДК 343.985:343.353:351.741

Боднар В. Є. – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри досудового розслідування навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1631-8211>

Типові сліди злочинів у сфері службової діяльності, учинених працівниками Національної поліції України

Метою статті є дослідження найпоширеніших слідів злочинів у сфері службової діяльності, що вчиняють працівники Національної поліції України, а також висвітлення криміналістичної значущості слідів злочину. **Методологічну основу** дослідження сформовано на підставі аналізу матеріалів кримінальних проваджень і судової практики, унаслідок чого виокремлено види та розроблено класифікацію злочинів у сфері службової діяльності, учинених працівниками Національної поліції України. Результати дослідження дають підстави стверджувати, що завдяки досягненням науково-технічного прогресу, активному використанню цифрових технологій слід констатувати появу нового поняття в категоріальному апараті криміналістики й виокремлення в системі матеріальних слідів, поряд із традиційними матеріальними слідами, електронно-цифрових слідів. У статті проаналізовано ключові носії та джерела слідової інформації щодо службових злочинів, учинених поліцейськими. З'ясовано, що більшість джерел інформації про злочини у сфері службової діяльності працівників Національної поліції України матеріалізуються в різних документах, оскільки значну частину таких діянь поєднано з підробленням відповідної службової документації. Насамперед ідеться про ті види документів, у яких закріплено юридично значущі факти, означено вимоги або зафіксовано рішення, обов'язкові до виконання фізичними та юридичними особами, попри їхню підлеглість чи відомчу належність. **Наукова новизна** статті полягає в тому, що в ній здійснено класифікацію слідів злочинів у сфері службової діяльності, учинених поліцейськими, а також проаналізовано порівняно новий їх вид – електронно-цифрові сліди. **Висновки.** Доведено, що в кримінальній процесуальній діяльності органів досудового розслідування слід виокремити три основні блоки типових порушень: прорахунки в роботі керівників деяких підрозділів Національної поліції за напрямом обліково-реєстраційної роботи за заявами й повідомленнями про кримінальні правопорушення; внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей за заявами громадян без визначення правової кваліфікації кримінального правопорушення; порушення процедури підготовки та проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Крім того, запропоновано здійснювати класифікацію документів, які є джерелами інформації щодо злочинів у сфері службової діяльності, залежно від стадії досудового провадження, на якій приймають певні процесуальні рішення.

Ключові слова: типові сліди; злочин; службова діяльність; поліцейський; слідова картина; обстановка злочину.

Вступ

Реалізацію державної політики у сфері національної безпеки, протидії злочинності та корупції покладено на правоохоронні органи, зокрема Національну поліцію України. Водночас в органах і підрозділах НПУ робота щодо запобігання правопорушенням серед особового складу, на жаль, не є достатньо ефективною, контроль за службовою діяльністю підлеглих з боку керівників, передусім середньої та низової ланок, залишається формальним. Це призводить до посилення соціальної напруженості, пов'язаної з учиненням працівниками НПУ правопорушень у сфері службової діяльності. Службовий статус поліцейських «полегшує» вчинення ними інших злочинів проти життя та здоров'я, волі, честі й гідності особи, власності, правосуддя, у сфері обігу наркотичних засобів, використання комп'ютерних мереж, безпеки руху, що підриває авторитет працівників поліції.

Будь-яке явище або діяння, зокрема злочинне, залишає своєрідний відбиток в обстановці навколишнього середовища, у якому його було вчинено. Тому з метою підвищення ефективності запобігання вчиненню службових злочинів праців-

никами НПУ слід детально опрацювати всі елементи механізму їх учинення й акцентувати увагу на елементах криміналістичної характеристики зазначеної категорії правопорушень.

Одним з основних елементів криміналістичної характеристики аналізованих злочинів є слідова картина. Дослідження цього елементу є надзвичайно важливим, адже слідова картина пов'язана з іншими елементами криміналістичної характеристики. Детальне її опрацювання надасть можливість систематизувати й максимально оптимізувати не лише процес розслідування злочинів у сфері службової діяльності, учинених поліцейськими, а й механізми щодо запобігання вчиненню зазначених правопорушень.

Проблематика правопорушень, учинених працівниками НПУ, зокрема у сфері службової діяльності та в контексті реформаційних процесів в органах і підрозділах поліції, була об'єктом вивчення іноземних науковців (Gottschalk, 2009; Hougland, & Allen, 2015; Huberts, Kaptein, & Lasthuizen, 2007; Jones, 1986; Loveday, 2005; O'Neill, 2019; "Procedural Justice", 2017; Simpson, & Hipp, 2017; Small, & Watson, 1999; Weitzer, 1996). Водночас сліди злочину як елемент криміналістичної характеристики досліджували

вітчизняні й іноземні вчені-криміналісти, зокрема Р. С. Белкін, О. І. Дикунов, А. В. Іщенко, В. О. Коновалова, М. В. Салтевський та ін. Криміналістичним аспектом розслідування злочинів у сфері службової діяльності, що вчиняють працівники НПУ (міліції), присвятили свої праці П. П. Андрушко (Andrushko, & Stryzhevskaya, 2005; Andrushko, & Stryzhevskaya, 2006), О. Я. Аснїс (Asnis, 1987), М. М. Букаєв (Bukaev, & Kriukov, 2012), М. В. Грищенко (Hryshchenko, 2005), В. І. Дінека (Dineka, 1994), О. О. Дудоров (Dudorov, 1994), Н. М. Дяченко (Diachenko, 2011), В. В. Лисенко (Lysenko, 2006), В. Ю. Шепітько (Shepitko et al., 2006) та ін.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є дослідження та класифікація найпоширеніших слідів злочину, притаманних правопорушенням у сфері службової діяльності, що вчиняють працівники НПУ.

Виклад основного матеріалу

Результати застосування конкретного способу вчинення злочинів поліцейськими відображені в об'єктивній дійсності як сліди. У науці сліди злочинної діяльності поділяють на дві категорії: матеріальні – залишаються на матеріально фіксованих об'єктах (документах), а також ідеальні – відображені в пам'яті окремих осіб, які безпосередньо чи опосередковано причетні до злочину або пов'язані з його наслідками. Досягнення науково-технічного прогресу, запровадження й активне використання комп'ютерних технологій зумовили появу нового поняття в категоріальному апараті криміналістики та виокремлення в системі матеріальних слідів, поряд з традиційними матеріальними слідами, й електронно-цифрових слідів.

Носії слідової інформації злочинів у сфері службової діяльності, учинених працівниками НПУ, умовно можна поділити на такі групи: 1) документи; 2) інші речі матеріального світу, на які спрямоване злочинне посягання (предмет), знаряддя чи засоби злочинів у сфері службової діяльності; 3) електронно-цифрові сліди; 4) пам'ять людей.

За результатами вивчення матеріалів кримінальних проваджень і судової практики ми дійшли висновку, що здебільшого носіями слідової інформації злочинів у сфері службової діяльності, учинених поліцейськими, є: документи (56,4 %); електронно-цифрові сліди (44,5 %); інші речі матеріального світу, на які спрямовано злочинне посягання (предмет); знаряддя чи засоби злочинів у сфері службової діяльності (33,1 %); пам'ять людей (13,3 %).

Водночас електронно-цифровими слідами злочинів, учинених працівниками поліції, можуть

бути дані з телефонного записника про вхідні й вихідні дзвінки, текстові повідомлення в різних програмах (зокрема, Viber, WhatsApp тощо); дані, що містяться в центрах комутації та інформаційних системах операторів зв'язку (відомості про вхідні та вихідні дзвінки, їх тривалість, отримані й надіслані повідомлення тощо), фото і відео, голос злочинця тощо.

Здебільшого джерела інформації про злочини у сфері службової діяльності працівників НПУ матеріалізовано в різних документах, адже більшість таких діянь поєднано з підробленням службової документації. Насамперед ідеться про всі види документів, у яких закріплено юридично значущі факти, висунуто вимоги або фіксовано рішення, обов'язкові до виконання фізичними та юридичними особами, попри їх підлеглість чи відомчу належність.

Службові зловживання вчиняють як шляхом активних дій, так і бездіяльності. Тобто це ситуації, коли слідчий чи оперативний працівник під час огляду місця події навмисно не зафіксує (не долучить матеріали кримінального провадження) сліди вчинення злочину, знаряддя злочину, у процесі обшуку не вилучить предмети, одержані злочинним шляхом, не затримає злочинця в разі встановлення місця його перебування, а співробітник оперативного підрозділу не реалізує матеріали оперативно-розшукових справ, у яких містяться докази складу злочину або які викривають конкретну особу, що його вчинила (Bodnar, 2014, p. 7-11).

Серед об'єктів фальсифікації документів найпоширенішими були матеріали досудового розслідування. З набранням чинності новим КПК України в кримінальній процесуальній діяльності органів досудового розслідування типовими стали порушення, які нерідко спричиняють більш тяжкі службові зловживання з боку підлеглих, поєднані з фальсифікацією документів.

По-перше, виникають прорахунки в роботі керівників окремих підрозділів НПУ за напрямом обліково-реєстраційної роботи, за заявами й повідомленнями про кримінальні правопорушення, пов'язані з несвоєчасним направленням на місця події слідчо-оперативних груп, що часто призводить до приховування кримінальних правопорушень (грабежів, крадіжок і шахрайств), за якими, попри наявність ознак кримінально караних діянь, працівники оперативних підрозділів складають висновки про закінчення розгляду заяв без внесення інформації до бази ЄРДР.

По-друге, слідчі нерідко вносять до ЄРДР відомості за заявами громадян без визначення правової кваліфікації кримінального правопорушення, що суперечить вимогам ч. 5 ст. 214 КПК та Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань ("Nakaz Heneralnoi prokuratury", 2016). Такі дані погоджують началь-

ники слідчих підрозділів. Згодом слідчі приймають незаконні рішення про закриття кримінальних проваджень без визначення правової кваліфікації (нова форма приховування кримінальних правопорушень). Непоодинокими є випадки складання висновків за повідомленнями про факти смерті громадян без долучення лікарського свідоцтва про смерть, яке підтверджувало б її ненасильницький характер. Також проводять слідчі (розшукові) дії (зокрема, допит свідків і потерпілих) за повідомленнями, що не внесені до ЄРДР.

По-третє, трапляються порушення стосовно процедури підготовки та проведення негласних слідчих (розшукових) дій, серед яких: незнання та нерозуміння слідчими (керівниками слідчих підрозділів) порядку застосування негласних слідчих (розшукових) дій, таких як зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу тощо; доручення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях не надають, а відповідні ухвали слідчих суддів не виконують; не враховують вимоги щодо залучення працівників підрозділів оперативно-технічного забезпечення як спеціалістів під час огляду місця події щодо надання їм доручень на проведення негласних слідчих (розшукових) дій; журнали обліку наданих слідчими доручень про проведення негласних слідчих (розшукових) дій не ведуть, або вони не відповідають вимогам, передбаченим відомчими наказами; у територіальних підрозділах не вводять в експлуатацію комп'ютери для роботи з відповідними документами, що призводить до порушень норм діловодства та режиму таємності.

Серед підроблених документів слід виокремити найпоширеніші групи: сфальсифіковані протоколи про адміністративні правопорушення; пояснення, протоколи слідчих (розшукових) дій; заяви про кримінальні правопорушення; документи, що підтверджують сплату стягнень; документи, що містять державну чи службову таємницю, конфіденційну інформацію.

З-поміж об'єктів фальсифікації документів найпоширенішими останніми роками стали матеріали досудового розслідування. Це обумовлено як прийняттям нового КПК України, так і численними порушеннями в кримінальній процесуальній діяльності слідчих підрозділів, передусім низової ланки, в умовах реалізації окремих положень Кодексу.

Джерелами інформації стосовно злочинів у сфері службової діяльності, залежно від стадії досудового провадження, на якій приймають певні процесуальні рішення, слід вважати документи, що: 1) фіксують початок кримінального провадження (рішення за результатами прийняття й реєстрації заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення); 2) складають на інших

етапах досудового розслідування (повідомлення про підозру, обрання запобіжного заходу, зупинення провадження, закриття кримінального провадження, направлення матеріалів провадження до суду для вирішення питання щодо застосування примусових заходів медичного характеру, обвинувальний акт тощо); 3) визначають рух кримінального провадження (про виділення матеріалів провадження, їх об'єднання, зупинення провадження тощо); 4) спрямовані на збирання та перевірку доказів (протоколи проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій); 5) забезпечують відшкодування матеріальної шкоди, заподіяної злочином, і можливу конфіскацію майна (про арешт майна) тощо.

До предметів, на яких можуть відобразитися сліди злочинів у сфері службової діяльності, належать електронні носії інформації (диски, флешки, карти пам'яті); гроші, матеріальні цінності, які службова особа здобула внаслідок учинення злочину; наркотичні засоби; зброя тощо. Це можуть бути добровільно здана зброя, гроші, наркотичні засоби, речові докази.

Приховування зазначених порушень часто поєднано з активними діями щодо фальсифікації доказів чи імітування роботи з розкриття й розслідування злочинів (Kovalenko, 2009, р. 84-85). У першому випадку слідчий переробляє матеріали кримінального провадження на потрібне незаконне рішення про відсутність ознак кримінального правопорушення.

Це відбувається шляхом службового підроблення, наприклад, пояснень потерпілого й очевидців учинення злочину, довідок про вартість викраденого, а також знищення, псування чи іншої втрати речових і письмових доказів. Подеколи працівник правоохоронного органу, намагаючись уникнути викриття й притягнення до кримінальної відповідальності відомої йому особи, яка вчинила злочин, створює удавану оперативно-розшукову або слідчу роботу в кримінальному провадженні. Також проводять непотрібні й безрезультатні оперативні заходи та слідчі (розшукові) дії, перевіряють надумані версії, що зрештою унеможливають прийняття законного рішення.

Наукова новизна

Наукова новизна статті полягає в тому, що в ній здійснено класифікацію слідів злочинів у сфері службової діяльності, учинених поліцейськими, а також проаналізовано порівняно новий їх вид – електронно-цифрові сліди.

Висновки

Слідова картина злочинів у сфері службової діяльності, що вчиняють працівники НПУ, є важливим елементом криміналістичної характе-

ристики злочинів цієї категорії. Вона суттєво відрізняється від більш звичної слідової картини суміжних складів злочинів, адже має певні особливості, пов'язані, насамперед, зі службовою діяльністю працівників поліції. Це й зумовлює специфіку різних слідів службових злочинів, що

вчиняють поліцейські, (наприклад, підроблення службової документації працівником поліції матиме низку вагомих відмінностей від такого діяння, учиненого державним службовцем будь-якого іншого органу виконавчої влади).

REFERENCES

- Andrushko, P.P., & Stryzhevskaya, A.A. (2005). Zlovzhyvannia vladoiu abo sluzhbovym stanovyschem (st. 364 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy): kryminalno-pravova kharakterystyka [Abuse of power or official position (Article 364 of the Criminal Code of Ukraine): criminal-law characteristic]. *Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy, Bulletin of the Supreme Court of Ukraine*, 2, 26-35 [in Ukrainian].
- Andrushko, P.P., & Stryzhevskaya, A.A. (2006). *Zlochyyny u sferi sluzhbovoi diialnosti: kryminalno-pravova kharakterystyka* [Offenses in the sphere of official activity: criminal-law characteristic]. Kyiv: Yuryskonsult [in Ukrainian].
- Asnis, A.Ya. (1987). Razgranichenie zloupotrebleniia vlastiu ili dolzhnostnym polozheniem i previsheniia vlasti ili dolzhnostnykh polnomochii [Differentiation of abuse of power or official position and abuse of power or official authority]. *Sotsialisticheskaia zakonnost, Socialist legality*, 12, 34-35 [in Russian].
- Bodnar, V.Ye. (2014). Deiaki aspekty kryminalno-pravovoi kharakterystyky zlovzhyvannia vladoiu abo sluzhbovym stanovyschem, uchynenykh pratsivnykamy OVS [Some aspects of the criminal law abusing the power or position held by officers of the ATS]. *Vykorystannia spetsialnykh znan pid chas rozsliduvannia koruptsiinykh pravoporushen, Use of special knowledge during the investigation of corruption offenses: Proceedings of the round table*. (pp. 7-11). Kyiv: Nats. akad. vnutr. Sprav [in Ukrainian].
- Bukaev, N.M., & Kriukov, V.V. (2012). *Osobennosti metodiki rassledovaniia dolzhnostnykh prestuplenii korruptsionnoi napravlenosti* [Features of the corruption investigation methodology of corruption]. Moscow: Iurlitinform [in Russian].
- Diachenko, N.N. (2011). Kharakteristika prestuplenii, sovershaemykh sotrudnikami organov vnutrennikh del v svyazi s ikh sluzhebnoi deiatelnosti, i mery po ikh preduprezhdeniiu [Characteristics of crimes committed by employees of internal affairs bodies in connection with their official activities, and measures to prevent them]. *Candidate's thesis*. Moscow [in Russian].
- Dineka, V.I. (1994). *Ugolovnaia otvetstvennost rabotnikov organov vnutrennikh del za prevysheniye vlasti i sluzhebnykh polnomochii* [Criminal liability of employees of internal affairs bodies for exceeding their authority and official powers]. Moscow: lui MVD RF [in Russian].
- Dudorov, O.O. (1994). Problemni pytannia kryminalnoi vidpovidalnosti za oderzhannia khabara [Problematic issues of criminal liability for bribery]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Gottschalk, P. (2009). Policing Police Crime: The Case of Criminals in the Norwegian Police. *International Journal of Police Science & Management*, 11(4), 429-441. doi: 10.1350/ijps.2009.11.4.146.
- Houglund, S., & Allen, J. (2015). Police Officers and Crime: An Analysis of Crimes Committed by Police Officers in the State of Florida. *Law Enforcement Executive Forum*, 15(3). doi: 10.19151/leef.2015.1503b.
- Hryshchenko, M.V. (2005). *Pravovi osnovy protydyi koruptsii sered personalu orhaniv vnutrishnikh sprav* [Legal bases for combating corruption among the personnel of the bodies of internal affairs]. V.S. Venedyktov (Eds.). Kharkiv: KhNUVS [in Ukrainian].
- Huberts, L.W.J.C., Kaptein, M., & Lasthuizen, K. (2007). A study of the impact of three leadership styles on integrity violations committed by police officers. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 30(4), 587-607. doi: 10.1108/13639510710833884.
- Jones, S. (1986). Police and Public Perceptions of the Police Role: Moving Towards a Reappraisal of Police Professionalism. *Police Selection and Training*, 341-346. doi: 10.1007/978-94-009-4434-3_25.
- Kovalenko, V.P. (2009). Kryminalna vidpovidalnist za zlovzhyvannia vladoiu abo sluzhbovym stanovyschem, vchynene pratsivnykom pravookhoronnoho orhanu [Criminal liability for abuse of authority or official position committed by an employee of a law enforcement agency]. *Candidate's thesis*. Lviv [in Ukrainian].
- Loveday, B. (2005). Police Reform: Problems of Governance and Accountability Management Challenges Surrounding Current Proposals for Police Restructuring. *The Police Journal: Theory, Practice and Principles*, 78(4), 339-350. doi: 10.1350/pojo.2005.78.4.339.
- Lysenko, V.V. (2006). Problemy kryminalistychnoho zabezpechennia rozsliduvannia podatkovykh zlochyyniv [Problems of forensic provision of investigation of tax crimes]. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Nakaz Heneralnoi prokuratury Ukrainy "Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok vedennia yedynoho reiestru dosudovykh rozsliduvan: vid 6 kvit. 2016 r. No. 139 [Order of the General Prosecutor's Office of Ukraine "On Approval of the Regulation on the Procedure for Maintaining a Unified Register of Pre-trial Investigations" from April 6, 2016, No. 139]. *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy, Official Bulletin of Ukraine*, 46, 48 [in Ukrainian].
- O'Neill, M. (2019). The Widening Police Family, Community Policing, and Police Culture. *Police Community Support Officers*, 3-26. doi: 10.1093/oso/9780198803676.003.0001.
- Procedural Justice in Police Action. (2017). *Mirage of Police Reform: Procedural Justice and Police Legitimacy*, 101-129. doi: 10.1525/luminos.30.f.
- Shepitko, V.Yu., Konovalova, V.O., & Zhuravel, V.A. (et al.). (2006). *Rozsliduvannia zlochyyniv u sferi hospodarskoi diialnosti: okremi kryminalistychni metodyky* [Investigation of crimes in the sphere of economic activity: separate criminalistic methods]. V.Yu. Shepitko (Eds.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

- Simpson, R., & Hipp, J.R. (2017). What came first: the police or the incident? Bidirectional relationships between police actions and police incidents. *Policing and Society*, 1-19. doi: 10.1080/10439463.2017.1405957.
- Small, M.W., & Watson, R.C. (1999). Police Values and Police Misconduct: The Western Australia Police Service. *The Police Journal: Theory, Practice and Principles*, 72(3), 225-237. doi: 10.1177/0032258x9907200305.
- Weitzer, R. (1996). Police reform in Northern Ireland. *Police Studies: Intl Review of Police Development*, 19(2), 27-43. doi: 10.1108/13639519610131047.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Андрушко П. П., Стрижевська А. А. Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 Кримінального кодексу України): кримінально-правова характеристика. *Вісник Верховного Суду України*. 2005. № 2. С. 26–35.
- Андрушко П. П., Стрижевська А. А. Злочини у сфері службової діяльності: кримінально-правова характеристика : навч. посіб. Київ : Юрисконсульт, 2006. 342 с.
- Аснис А. Я. Разграничение злоупотребления властью или должностным положением и превышения власти или должностных полномочий. *Социалистическая законность*. 1987. № 12. С. 34–35.
- Боднар В. Є. Деякі аспекти кримінально-правової характеристики зловживання владою або службовим становищем, учинених працівниками ОВС. *Використання спеціальних знань під час розслідування корупційних правопорушень* : матеріали круглого столу (Київ, 20 листоп. 2014 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2014. С. 7–11.
- Букаев Н. М., Крюков В. В. Особенности методики расследования должностных преступлений коррупционной направленности : монография. М. : Юрлитинформ, 2012. 176 с.
- Дьяченко Н. Н. Характеристика преступлений, совершаемых сотрудниками органов внутренних дел в связи с их служебной деятельностью, и меры по их предупреждению : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. М., 2011. 220 с.
- Диника В. И. Уголовная ответственность работников органов внутренних дел за превышение власти и служебных полномочий : учеб. пособие. М. : ЮИ МВД РФ, 1994. 61 с.
- Дудоров О. О. Проблемні питання кримінальної відповідальності за одержання хабара : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 1994. 208 с.
- Gottschalk P. Policing Police Crime: The Case of Criminals in the Norwegian Police. *International Journal of Police Science & Management*. 2009. No. 11 (4). P. 429–441. doi: 10.1350/ijps.2009.11.4.146.
- Houglund, S., Allen J. Police Officers and Crime: An Analysis of Crimes Committed by Police Officers in the State of Florida. *Law Enforcement Executive Forum*. 2015. No. 15 (3). doi: 10.19151/leef.2015.1503b.
- Грищенко М. В. Правові основи протидії корупції серед персоналу органів внутрішніх справ : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. В. С. Венедиктова. Харків : ХНУВС, 2005. 68 с.
- Huberts L. W. J. C., Kaptein, M., Lasthuizen, K. A study of the impact of three leadership styles on integrity violations committed by police officers. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*. 2007. No. 30 (4). P. 587–607. doi: 10.1108/13639510710833884.
- Jones S. Police and Public Perceptions of the Police Role: Moving Towards a Reappraisal of Police Professionalism. *Police Selection and Training*. 1986. P. 341–346. doi: 10.1007/978-94-009-4434-3_25.
- Коваленко В. П. Кримінальна відповідальність за зловживання владою або службовим становищем, вчинене працівником правоохоронного органу : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2009. С. 84–85.
- Loveday B. Police Reform: Problems of Governance and Accountability Management Challenges Surrounding Current Proposals for Police Restructuring. *The Police Journal: Theory, Practice and Principles*. 2005. No. 78 (4). P. 339–350. doi: 10.1350/poj.2005.78.4.339.
- Лисенко В. В. Проблеми криміналістичного забезпечення розслідування податкових злочинів : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2006. 499 с.
- Про затвердження Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань : наказ Генеральної прокуратури України від 6 квіт. 2016 р. № 139. *Офіційний вісник України*. 2016. № 46. С. 48. Ст. 1674.
- O'Neill M. The Widening Police Family, Community Policing, and Police Culture. *Police Community Support Officers*. 2019. P. 3–26. doi: 10.1093/oso/9780198803676.003.0001.
- Procedural Justice in Police Action. *Mirage of Police Reform: Procedural Justice and Police Legitimacy*. 2017. P. 101–129. doi: 10.1525/luminos.30.f.
- Розслідування злочинів у сфері господарської діяльності: окремі криміналістичні методики : монографія / [В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін.] ; за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2006. 624 с.
- Weitzer R. Police reform in Northern Ireland. *Police Studies: Intl Review of Police Development*. 1996. No. 19 (2). P. 27–43. doi: 10.1108/13639519610131047.
- Simpson R., Hipp J. R. What came first: the police or the incident? Bidirectional relationships between police actions and police incidents. *Policing and Society*. 2017. P. 1–19. Doi :10.1080/10439463.2017.1405957.
- Small M. W., Watson R. C. Police Values and Police Misconduct: The Western Australia Police Service. *The Police Journal: Theory, Practice and Principles*. 1999. No. 72 (3). P. 225–237. doi: 10.1177/0032258x9907200305.

Стаття надійшла до редколегії 25.03.2019

Bodnar V. – Doctor of Law, Associate Professor, Professor of the Department of Pre-Trial Investigation of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1631-8211>

Typical Traces of Crimes in the Sphere of Official Activity Committed by Officers of the National Police of Ukraine

The **purpose** of the article is to study typical traces of crimes in the field of official activity committed by officers of the National Police of Ukraine, as well as to show the forensic significance of traces of crime. The **methodological basis** is formed on the basis of the analysis of materials of criminal proceedings and judicial practice, as a result types of crimes are distinguished and the classification of crimes in the sphere of official activity committed by officers of the National Police of Ukraine is developed. The main results of the study suggest that, due to the achievements of scientific and technological progress, the introduction and active use of digital technologies, it is worth stating the emergence of a new concept in the categorical apparatus of the forensic science and distinguishing electronic and digital traces along with traditional material traces in the system of material traces. The article analyzes the key carriers and sources of trace information regarding police crimes. It has been established that the overwhelming majority of sources of information about crimes in the sphere of official activity of officers of the National Police of Ukraine materialize in various documents, since a significant part of such acts is combined with the falsification of relevant official documentation. First of all, types of documents containing legally significant facts, demands or decisions that are binding on individuals and legal entities regardless of their subordination or departmental affiliation are concerned. The **scientific novelty** of the article is it has classified the traces of crimes in the field of official activity committed by police officers, as well as it has analyzed a relatively new type of traces –electronic and digital ones. **Conclusions.** The study has proved that three main blocks of typical violations in the criminal procedural activities of the preliminary investigation can be distinguished: miscalculations in the work of heads of some units of the National Police in the direction of statistical and registration work on allegations and reports concerning criminal offenses; inserting data based on statements of citizens without determining the legal qualification of criminal offense into the Unified Register of Pre-Trial Investigations; violations concerning the procedure for the preparation and conduct of secret investigative (detective) actions. Besides, the author has proposed to classify documents that serve as sources of information regarding crimes in the sphere of official activity depending on the stage of pre-trial proceedings at which certain procedural decisions are made.

Keywords: typical traces; crime; official activity; policeman; trace situation; crime scene.